

Myndighed og innovation

Af Kristian Massey Møller
Valgmenighedspræst og forfatter

I flere år har den danske produktivitet været faldende. Danmark sakker agterud. I den halvårslige oktober-rapport peger de økonomiske vismænd på, at der skal lukkes ineffektive virksomheder, så der skabes konkurrence – noget de kalder "kreativ destruktion". Produktudviklingen skal med andre ord skærpes ved, at mængden af kreativ hjernekraft samles i færre hoveder. Altså knivskarp innovation.

Samtidig fritager vismændenes kritik uddannelserne og forskningen, hvilket nok er for storsindet. Både friskolen og folkeskolen søger at indarbejde innovation i undervisningen. Derfor bør der være fokus på den pædagogiske tilgang, som satser på udfoldelsen for den enkelte elev. Spørgsmålet er, om ikke innovation først og fremmest skal hente åndskraft i vor kulturhistoriske baggrund for at opelske deres myndighed.

Innovation kan defineres som den ideudvikling, der på grundlag af ny viden skaber bedre produkter og bedre produktivitet. Definitionen er ikke skrevet direkte ind i folkeskolelovens formålsparagraf. Men der er taget højde for den i et pædagogisk fokus på arbejdsmetoder. I folkeskolens formålsparagraf stk. 2 står der, at den *skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.*

Det er i sig selv en flot formulering – omend luftig og kritisabel. Fornuftigt nok har man undladt at indskrive innovation som begreb, selv om det ellers kunne præcisere målsætningen. Årsagen er naturligvis, at man i friskoleverdenen og for den sags skyld også i folkeskolen mere eller mindre opererer med en "børneskole" indtil 13-14 år, som alene er til for barnets skyld og ikke for erhvervslivets. Det er værd at forsvare, men bevidstheden om den er desværre vigende. Hvor ser man i dag begrebet "børneskole" forsvaret og defineret som vegetative skoleår?

Det luftige og kritisable i formuleringen er, at der lægges vægt på individuelle udfoldelsesmuligheder. Mindre påkrævende læringsprocesser, hvor det man yder, skal ydes for mere end en selv. Nok skal "børneskolen" indtil overbygningen kræve sit eget univers, men fællesskabet skal blive til ved, at man bliver sig selv sammen med de andre, og at hver især yder til det. Sker det ikke, bliver innovation bare til lystbetonet selvudfoldelse, og det har som sådan ikke noget at gøre med at være vegetativ, selv om det er sådan, friskolen og folkeskolen i dag opfatter det. Alligevel står vi ikke tilbage for at prale af og være

stolte af den lystbetonede selvudfoldelse, fordi vi sætter det lig nysgerrighed og opfindsomhed.

Vi mener endda, at vor innovation kan udkonkurrere mere strukturerede tilgange, som i sin ekstremitet er udtrykt i en benhård kinesisk systematik. Eller vi håber det i al fald. I friskolen og folkeskolen ofte i et anarkistisk lys, som hylder en blanding af leg og antiautoritet, hvor vi endda lidt indforstået trækker på skuldrene ad børnenes snakkesalighed i timerne. Det er så at sige bedre at være nysgerrig og opfindsom af lyst og ikke af pligt. Vi antager, at lysten alene skal drive den arbejds metode, som sidenhen i erhvervslivet bliver til produktivitetsfremmende innovation. Vi tror på, at forundringen indfinder sig og intuitivt får os til at skabe mirakuløse sammenhænge. Vi tror på, at vi med *erkendelse og fantasi og tillid til egne muligheder* er garanteret nytænkende innovation i al fremtid.

Det lyder unægtelig naivt. Endog historieløst. Vores nære historie er en vandring fra katastrofe til succes. Fra nederlaget ved Dybbøl til velfærdsamfund med materiel velstand. Vores tipoldeforældre måtte arbejde hårdt i over 12 timer i døgnet uden ferie, hvor vi arbejder 7,5 time og holder ferie på ferie. Sagen er, at vor velfærd blev skabt på afsavn. Pligtfølelsen var i centrum, og målsætningen var den, at næste generation skulle have det bedre. Vi er rundet af inkarnerede samfundsbyggere. Som vi har bygget huse i tiltro til fremtiden, har vi også bygget samfund i tiltro til fremtiden. Og vi har ikke stået tilbage for at rive ned, hvad ikke længere burde stå.

Det foregik i to verdener. I en landbokultur og en bykultur med hver deres klasse modsætninger og dynamik. Fælles var målsætningen, som var bundet til katastrofen ved Dybbøl, og som blev entydigt udtrykt af hedeselskabsmanden Dalgas' berømte ord om, at *Hvad udadtil er tabt, skal indadtil vindes*. Vi vandt ved at skabe samfund sammen. Derfor kan vi også frimodigt på tværs af klasser i dag sige til hinanden: *Det finder vi ud af*. Det er vort særkende. Et folkeligt fællestræk, som er vundet gennem de erfaringer, vi har gjort økonomisk, kulturelt og politisk gennem de sidste 150 år.

I denne bevægelse har vi som folk erfaret, at vor frihed kan koges ned til, at *lysten skal drive værket*. Men at lysten skal det, var historisk bundet til, at morgendagen skal vindes i nøjsomhed og pligt. Enhver skulle finde en plads at vinde denne frihed fra, og ingen så en modsætning mellem lyst og pligt. Netop det skal vi i dag tage ved lære af. Ja, besinde os ud fra, fordi vor velfærd kræ-

ver øget produktivitet målt i evnen til konstant innovation. Hvis vi kræver lige frihed uden at ville finde en plads at vinde den fra og samtidig sætter lysten over pligten, taler vi imod vort folks erfaring og drivkraft. Vi underminerer det ene, at enhver skal yde sit, for at enhver kan nyde. Og vi sætter en fælles motiverende arbejdsomhed ud af kraft, hvis ikke enhver på sin måde bliver sig selv sammen med de andre.

Derfor skal friskolen og folkeskolen med alt det gode, de gør, stille skarpt på vor historiske erfaring, som siger os, at vi er båret af mere end lyst. Dels skal pligten bære og understøtte den personlige udfoldelse, så eleven ser sig selv som et middel og ikke målet, dels skal fagligheden bæres af dens egen præmis. Den, at der er et stof, som skal gennemgås og læres. Ikke af og i lyst, men af og i pligt. F.eks skal historien om vort folk disciplinere eleven til at forstå sig i en helhed. Banalt set rejser intet menneske noget helt alene, og har man pligten at agere ud fra, bliver der endda plads til rummelighed på den måde, at ikke kun det allerkløge og mest kreative får plads til af lyst at sætte dagsordenen. Arbejdsomheden fremmer da virkelysten og kreativiteten – ikke lystbetonet selvdudfoldelse. Så kommer ideerne og trangen til at undersøge verden for mere end sig selv. Herfra kan erfaringen bruges til at understøtte den faglige indlæring.

Ligeså vigtigt er det at fastholde de sidste 30-40 års frugtbare opgør med det autoritære samfund, hvor overdreven respekt og også fysisk magtanvendelse kuede os og ofte fratog os lysten til at tage initiativer. Vi har fået en flad struktur i grundskolen og samfundet som helhed, som vi skal være stolte af, og som vi skal anskue som del af en lang demokratisk udvikling, der endnu ikke er slut. Børnene lærer, at gruppen skal udvise respekt for hver en-

kelt, og at de ikke må udstøde en. De lærer, de kan have tillid til voksne. De lærer at samarbejde, at de bliver hørt, og at de er noget. Der findes en god samtalekultur og også en sund modvilje mod et diktat. Både friskolen og folkeskolen har i denne udvikling formået at være på forkant og har eksperimenteret med indlæringsmetoder, som skulle sætte fokus på den enkeltes muligheder. Resultaterne har også været positive, og vi kan i dag sige, at børn i al fald har vundet en frimodig og bramfri væremåde.

Problemet er blot, at frimodigheden og bramfriheden netop mangler pligten som en disciplinerende faktor, der fremmer elevens myndighed. Hvis Danmark skal få gavn af vort historisk-kulturelle erfaringsgrundlag og innovere os frem til øget produktivitet, skal politikerne skabe en ramme om skolen, hvor nøgleordet ud over faglighed er personlig myndighed. Først spædt i form af, at min gøren og laden har konsekvenser for andre. Siden udfoldet som, at jeg skal bidrage og iværksætte, samt forvalte de evner, jeg nu har fået til mere end egen vinding. I friskolen og folkeskolen vævet ind i en faglig og samarbejdende sammenhæng. Siden ind i arbejde, familie, fritid og samfund.

Den personlige myndighed skal tales frem og op, som en motor for innovation. Vore forfædre skabte forudsætningerne herfor. Ikke mindst med den sammenhængskraft vort samfund stadig besidder, ja, er smækfuldt af. Vi har fået den overdraget, og vi skal bare forstå at bruge den til fælles bedste og fælles fremgang. Og hvad der er endnu mere vigtigt, så higer de unge efter denne myndighed, så vi ældres fornemste opgave bliver den at tilstede dem vor anerkendelse. Sker det, og tager politikerne de nødvendige skridt, så går Danmark en stor fremtid i møde.

BALLE
FRISKOLE
MUSIK- & IDRÆTSEFTERSKOLE

Ring eller mail efter brochure.
Dorthe og Jan P. Fredsted
Ballevej 57 - 7182 Bredsten • 75 88 12 05
info@balle-efterskole.dk
www.balle-efterskole.dk

VOSTRUP EFTERSKOLE
SKOLE FOR MUSIK & TEATER

81 elever
i alderen 15 -18 år.
Undervisning, oplevelse,
aktiv udøvelse.
Engagement i
dansk kulturliv.
Kreative og boglige fag.
Mange fællesprojekter.

TARMVEJ 73 · 6880 TARM · 97 37 41 88

ERIKSMINDE
EFTERSKOLE

Eriksmindevej 40 - 8300 Odder - 86556142
www.eriksmindeefterskole.dk - post@eriksmindeefterskole.dk
Per Slyngborg og Helle Trolle

Kig også ind på
www.friskolebladet.dk